

'Niet de fysieke ontmoeting is leidend in de stad van vandaag, maar het digitale contact', aldus Michiel van Willigen, wethouder digitale transitie in Zwolle. En dus moet je alles op alles zetten dat de gemeente niet uiteenvalt in silo's en bubbels.

Michiel van Willigen, wethouder in Zwolle

'De maatschappelijke opgave moet altijd vooropstaan'

AUTEUR: JAN-WILLEM WESSELINK (FUTURE CITY FOUNDATION)
FOTOGRAFIE: GEMEENTE ZWOLLE

‘Wat je ziet is dat tot 2000 de fysieke ontmoeting leidend was in een stad. Maar sinds de eeuwwisseling zie je dat dat steeds meer digitaal is geworden. Dat is niet erg, maar je moet wel faciliteren dat het mogelijk is. Je wil het netwerk bouwen en inrichten waardoor die digitale interactie kan plaatsvinden en waardoor de samenhang in de gemeente in stand blijft of wordt versterkt. In Zwolle hebben we de basis op orde, de techniek functioneert en we werken data-gedreven. Je merkt nu de impact op de samenleving. Want de context wordt steeds complexer en het risico ligt altijd op de loer dat er losse silo’s ontstaan en dat wil je niet. Niet in je organisatie en niet in je samenleving. Je moet er heel erg op letten dat mensen elkaar, ook online, tegen blijven komen en niet in bubbels gaan leven. Daar letten we dus scherp op. En de projecten die wij in deze stad doen, zoals Senshagen of mijnwijk.zwolle.nl, dragen daar aan bij.’

Zwolle is een van de voorlopers in Nederland. Kunt u ons kort meenemen in alle projecten?

‘Heel graag. Het meest treffende voorbeeld is Senshagen, in de wijk Stadshagen die te maken heeft met grondwaterproblematiek. Inwoners hebben daar zelf sensoren geplaatst en deze leveren realtime data aan de Smart Zwolle Hub, een ander project dat we draaien. Daar komen deze data samen met de professione-

“Ik wil zorgen dat mensen zich bewust zijn van deze verandering en de vaardigheden hebben om mee te doen”

le sensordata van bijvoorbeeld KNMI en RIVM en met openbare data waarover wij beschikken. De Hub biedt ook aan alle gebruikers de tools om met deze data te kunnen werken. Dit geeft ons inzichten, dat draagt bij aan bewustwording en stelt alle betrokken in staat om

maatregelen te ontwikkelen en toe te passen. Om de hele quadrupel helix aan boord te houden, hebben we de Alliantie Smart Zwolle opgezet waarin publieke organisaties, bedrijven, onderwijs en onderzoek samenwerken aan werkende prototypes voor verschillende opgaves. Met deze instrumenten bouwen we aan een slimme samenleving.’

“In Senshagen hebben inwoners zelf sensoren geplaatst en deze leveren realtime data aan de Smart Zwolle Hub”

In die projecten ontmoet u de voorlopers, de inwoners die dit willen. Hoe ga je om met de inwoners die het niet willen en afhaken?

‘Ik wil zorgen dat mensen zich bewust zijn van deze verandering en de vaardigheden hebben om mee te doen. Ik heb onlangs, tijdens de Week van de Laaggeletterdheid, een pleidooi gehouden voor digitalisering, omdat je ziet dat laaggeletterden online niet meedoen, dus bijvoorbeeld niet zien dat ze een rekening ontvangen, die niet betalen en zo schulden opbouwen. Als je niet digitaal vaardig bent, doe je niet meer mee op een gegeven moment. Dat willen we voorkomen en daarom hebben we in Zwolle een *versimpelteam* opgezet en dat let er scherp op dat al onze communicatie, ook online, zo begrijpelijk mogelijk is. Bijvoorbeeld door te werken met pictogrammen in plaats van met tekst. Ook hebben we een programma waarbij we mensen die geen laptop of iPad hebben een gebruikt apparaat verstrekken. Ten slotte kan je ook monitoren of iedereen meedoet. Tijdens de lockdown in het voorjaar, toen alle scholieren thuis moesten werken, hebben we heel goed kunnen monitoren welke leerlingen wel en welke niet aangehaakt waren. De leerlingen die afhaakten, hebben we opgezocht om te kijken wat er aan de hand was en hoe

we ze konden helpen. Zo zijn er eigenlijk geen kinderen buiten de boot gevallen. Daar ben ik erg trots op. Wat ik daarvan geleerd heb, is dat je ook online iedereen mee kan laten doen. In het project mijnwijk.zwolle.nl zie je dat buurtbewoners elkaar online tegenkomen, massa kunnen maken en zo problemen hoger op de politieke agenda krijgen. Hun invloed neemt toe. Ik vind dat een grote verbetering ten opzichte van de tijd waarin we langs zaaltjes gingen en daar telkens dezelfde handvol mensen zagen. Tegelijkertijd zit dit ook nog in de experimenteerfase. Zwolle doet het, zo blijkt uit

“We moeten ons er altijd van bewust zijn dat we het doen voor de stad”

onderzoek, bovengemiddeld goed op het gebied van lokale democratie. Maar ik ben nog niet tevreden, het is nog niet op het niveau dat wij in Zwolle zelf willen. Bovendien willen we altijd goed evalueren wat de voor- en nadelen zijn van onze aanpak en of het ook een beter functionerende democratie oplevert. Dat vind ik heel belangrijk. Waar ik bang voor ben is dat de manier waarop we onze democratie hebben ingericht niet meer wordt begrepen door inwoners. Want ik merk dat inwoners het vertrouwen verliezen in de democratie als geheel, maar wel tevreden zijn over hun eigen project. Dat baart mij zorgen.’

Wat doet u daaraan in de eigen organisatie?

‘Ook in de gemeentelijke organisatie begint het met bewustwording. We moeten ons er altijd van bewust zijn dat we het doen voor de stad. De focus moet niet liggen op wat er mogelijk is, maar voor wie we het doen. Niet de techniek moet vooropstaan, maar de maatschappelijke opgave. Wat je heel snel ziet, ook bij ons, is dat er wordt begonnen met de hardware, dat vervolgens het databeheer op orde wordt gebracht en dat wordt beredeneerd dat dat leidt tot een slimme samenleving.

Maar zo wil ik het niet, ik wil het graag andersom. Tegelijkertijd snap ik heel goed dat dit gebeurt en het is aan mij als wethouder om daar scherp op te zijn. Dat het ook anders kan, zie je aan het proces rondom de coronamelder. Daar zie je dat de overheid geen kantoorje is met muren er omheen, maar een netwerk van topspecialisten die samen in alle openheid en transparantie en volgens de digitale dataprincipes die klus hebben geklaard. Zo wil ik ook werken.’

Lukt dat ook in het contact met uw collega-wethouders en met de raad?

‘Net als in de samenleving zien wij dat ook bewustwording in ons college en raad groeit. Wij zetten daarom, net als in de samenleving, ook in de politiek in op brede bewustwording. We hebben een breed college met liberaal, lokaal, groen en christelijke vertegenwoordigers, maar als we dit gesprek aangaan, ziet ieder dat digitalisering de hele samenleving aangaat. Ook mijn collega’s zijn vaak nog onbewust onbekwaam van de impact van digitalisering op de samenleving. Daarom is het zo belangrijk dat we inzetten op bewustwording. Richting de samenleving, maar ook in de politiek. We hebben een heel breed college, met VVD aan de ene kant en GroenLinks aan de andere kant, maar als we dit gesprek aangaan, snapt iedereen dat het de samenleving aangaat. Maar ik heb er goed vertrouwen in dat ik ze bewust kan maken van deze verandering.’

- Michiel van Willigen is sinds 2009 voor de ChristenUnie actief in de Zwolse lokale politiek.
- Sinds 2017 is hij er wethouder met in zijn portefeuille jeugd, onderwijs, gezondheid, bedrijfsvoering, digitale transitie en wijkgericht werken.

- Van Willigen studeerde Landinrichting aan de Universiteit Wageningen en was tot aan zijn wethouderschap werkzaam bij Grontmij en verschillende waterschappen.
- In Zwolle is de link met water duidelijk te zien in het project Senshagen, waar inwoners zelf metingen doen over de waterstand in de wijk. Zie pagina 184 voor meer info over dit project.